

NADZOR NAD DELOM POLICIJE V REPUBLIKI HRVAŠKI

JONA KOREN FRIC IN ŽIVA ŠUTA

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.

E-pošta: jona.koren@student.um.si

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija.

E-pošta: ziva.suta@student.um.si

Povzetek Nadzor nad delom policije je ključnega pomena pri zagotavljanju zakonitosti, strokovnosti in legitimnosti policijskega dela. Zanimalo nas je, kako so sistemsko urejeni mehanizmi nadzora nad delom policije v Republiki Hrvaški. Ugotovili smo, da poleg neposrednega notranjega nadzora na vseh organizacijskih ravneh (izvajajo ga načelniki policijskih postaj, načelniki policijskih uprav, generalni direktor policije in minister za notranje zadeve) nadzor nad delom policije izvajata še Služba za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve in Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta generalnega direktorja policije. Hrvaška z delovanjem omenjenih organov učinkovito zagotavlja strokovni nadzor nad delom policije, status dejanske neodvisnosti v očeh javnosti pa bi ti mehanizmi pridobili le, če omenjeni organi ne bi delovali v ustroju Ministrstva za notranje zadeve. Institucionalna neodvisnost je zagotovljena z različnimi oblikami zunanjega nadzora, ki ga izvajajo Komisija za pritožbe, parlament, Varuh človekovih pravic in nekatere druge neodvisne organizacije.

Ključne besede:

policija,
organizacija,
nadzor,
Hrvaška,
človekove
pravice in
temeljne
svobode.

OVERSIGHT OF POLICE WORK IN REPUBLIC OF CROATIA

JONA KOREN FRIC & ŽIVA ŠUTA

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.

E-mail: jona.koren@student.um.si

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia.

E-mail: ziva.suta@student.um.si

Abstract Control over the work of the police is crucial for ensuring the legality, professionalism and legitimacy of police work. In this chapter we have focused on the question of how the police oversight mechanisms are regulated in the Republic of Croatia. We found out that the Republic of Croatia has a system where direct supervision at all organizational levels is performed by chiefs of police stations, chiefs of police administrations, the Director General of the police and the minister of the Interior. Control over police work is also carried out by the Internal control service within the Cabinet of the minister of the interior and by the Department for Police Supervision, Improvement and Development within the Office of the Director General of the police. While these mechanisms provide decent level of professional control over the police, in the eyes of the public the status of the actual independence could be gained only if these bodies would not operate under the umbrella of the Ministry of Interior. An institutional independence is guaranteed by the external control, performed by the Commission of appeals, the parliament, the national Ombudsman and other independent organizations.

Keywords:

police,
organization,
oversight,
Croatia,
human
rights and
liberties.

1 Uvod

Republika Hrvaška (hrv. *Republika Hrvatska*) je unitarna parlamentarna republika, članica Evropske unije, katere državna oblast je organizirana po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno oblast. Izvršilno vejo oblasti predstavljata predsednik republike in vlada, ki je formalno vezana na zakonodajno vejo oblasti – parlament (hrv. *Hrvatski Sabor*) (Central Intelligence Agency [CIA], 2019).

Republika Hrvaška je po Zakonu o ozemlju županij, mest in občin v Republiki Hrvaški (»Zakon o področjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj«, 2006) upravno razdeljena na 20 županij (hrv. *županije*) in mesto Zagreb (hrv. *Grad Zagreb*), ki ima poseben status. Županije sestavlja 128 mest in 428 občin (Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, 2020). V Ustavi Republike Hrvaške (v nadaljevanju Ustava) (»Ustav Republike Hrvatske«, 1990) je zapisano, da občine in mesta predstavljajo enote lokalne samouprave, županije pa enote regionalne samouprave. Izvršno telo v občini predstavlja občinski načelnik, v mestu župan mesta (hrv. *gradonačelnik*) in v županiji župan (Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, 2020).

Najvišji pravni akt Republike Hrvaške je Ustava iz leta 1990, v kateri je zapisanih nekaj temeljnih členov, ki se navezujejo na najpomembnejše človekove pravice in temeljne svoboščine. V 21. členu Ustave (»Ustav Republike Hrvatske«, 1990) je določeno, da ima »vsak človek pravico do življenja«, naslednji člen pa zagotavlja »nedotakljivost svobode in osebnosti vsakega državljana«. V Ustavi je prav tako določeno, da nikomur ne sme biti odvzeta prostost in tudi ne sme biti omejena njegova svoboda, razen na podlagi sodne odločbe v skladu z zakonom. V 25. členu pa Ustava (»Ustav Republike Hrvatske«, 1990) določa, da se »vse aretirane in obsojene osebe obravnavajo humano in da se spoštuje njihovo dostojanstvo«.

Ustava vsebuje določbe, ki se posredno in neposredno nanašajo na delovanje policije (Orlović, 2013). Posredno se na delovanje policije nanaša 3. člen, v katerem so navedene najvišje vrednote¹ ustavnega reda Republike Hrvaške, ki jih policija varuje. V ta okvir sodi tudi 14. člen, ki zagotavlja, da imajo v Republiki Hrvaški vsi pravice in svoboščine, ne glede na osebne lastnosti, in da so pred zakonom vsi enaki. Omejitve teh pravic so deloma v domeni policije, zato je treba poudariti tudi 16.

¹ Te vrednote so: svoboda, enakost, narodna enakopravnost, enakopravnost spolov, socialna pravičnost, nedotakljivost lastnine, ohranjanje narave in okolja, načelo pravne države in demokratični večstrankarski sistem.

člen, ki določa pogoje in način izvajanja navedenih omejitev pravic državljanov, saj se le-te lahko omejijo le z zakonom, da se zaščiti svoboda in pravice drugih ter pravni red, javna morala in zdravje, pod pogojem, da mora biti vsaka omejitev svobode ali pravice sorazmerna z naravo potrebe po omejitvi v vsakem posameznem primeru (»Ustav Republike Hrvatske«, 1990).

Neposredno se na naloge policije nanaša večina določb Ustave, ki na temeljni ravni urejajo človekove pravice in temeljne svoboščine² (»Ustav Republike Hrvatske«, 1990). Ustava na temeljni ravni ureja tudi ravnanje represivnih organov pri omejevanju človekovih pravic. Za uspešno zagotavljanje varnosti državljanov in njihovega premoženja imajo pripadniki policije z zakonom določena pooblastila, ki jih lahko uporabijo samo pod pogoji, določenimi v zakonu. Vsaka uporaba policijskih pooblastil mora biti zakonita, strokovna in sorazmerna, v izogib zlorabam in izkoriščanju pa je vsaka uporaba le-teh podvržena nadzoru. Za zakonito in legitimno delovanje represivnih organov je zato ključnega pomena, da ima država vpeljane mehanizme notranjega in zunanjega nadzora nad delom policije.

Delovanje policije in njeno organizacijo določa Zakon o policiji (2011), ki v 2. členu navaja, da je policija osrednji organ Ministrstva za notranje zadeve, ki opravlja naloge, določene z zakonom in drugimi predpisi. Policija je enotno organizirana v tri hierarhične ravni. Na vrhu je Generalna policijska uprava (hrv. *Ravnateljstvo policije*), ki jo vodi generalni direktor policije. Ima dva namestnika, enega za splošno varnost in enega za področje kriminalitete (Europol, 2020). Na regionalni ravni deluje 20 policijskih uprav, razdeljenih v 4 kategorije, na lokalni ravni pa deluje 184 policijskih postaj, ki z operativnim delovanjem zagotavljajo red in javno varnost (8. člen, »Zakon o policiji«, 2011).

Sistem nadzora nad delom policije v Republiki Hrvaški je centraliziran, kar izhaja iz same upravne ureditve države. Notranji nadzor nad delom policije se izvaja na vseh organizacijsko-hierarhičnih ravneh, vključno z Ministrstvom za notranje zadeve, preko Službe za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve in

² Na primer: odvzem in omejitev svobode (22. člen), prepoved izpostavljanja oseb kakršni koli obliki zlorabe (23. člen), aretacija in pridržanje oseb (24. člen), ravnanje z aretirano in obsojeno osebo (25. člen), domneva nedolžnosti (28. člen), pravice osumljenca, obtoženega ali obsojenega (29. člen), načelo zakonitosti, načelo »ne bis in idem«, institut zastaranja kaznivih dejanj (31. člen), pravica do selitve na ozemlje Republike Hrvaške (32. člen), pravica do vstopa in prebivanja državljanov in drugih (34. člen), varstvo osebnega in družinskega življenja, dostojanstvo ugleda in časti (35. člen), varnost in zaupnost osebnih podatkov (37. člen), svoboda mišljenja in izražanja ter pravica do dostopa do informacij (38. člen), pravica do javnega zborovanja in mirnega protesta (42. člen), pravica do vložitve prijav in pritožb pri državnih in drugih javnih organih (47. člen).

Oddelka za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta generalnega direktorja policije. Zunanji nadzor izvajajo parlament, Varuh človekovih pravic, pravosodni organi, javnost ter nevladne in mednarodne organizacije, ki se borijo za zagotavljanje in spoštovanje človekovih pravic.

Namen prispevka je predstaviti sistem nadzora nad delom policije v Republiki Hrvaški, ki predstavlja ključni dejavnik pri zagotavljanju zakonitega, strokovnega in legitimnega dela pripadnikov represivnih organov, saj se prav z različnimi oblikami strokovnega ter neodvisnega in nepristranskega nadzora vzdržujejo načela pravne države, s katerimi se krepi tudi zaupanje javnosti v njeno delovanje.

2 Organizacijska ureditev javne varnosti

Republika Hrvaška ima varnostni sistem organiziran podobno kot Slovenija. Ima centralizirano delovanje varnostnega sistema, katerega glavni organ za zagotavljanje reda in javne varnosti je policija, ki organizacijsko spada pod Ministrstvo za notranje zadeve. Policija je edini nacionalni represivni organ, ki skrbi za notranjo varnost. Hrvaška ima še nekaj organizacij, ki jih lahko uvrstimo v sistem javne varnosti in so organizacijsko vključene v druga ministrstva, kot na primer Davčni urad, Carinski urad in Urad za preprečevanje pranja denarja. Ti organi so v pristojnosti Ministrstva za finance.

Zakon o policiji (2011) v 2. členu določa, da je policija osrednji organ Ministrstva za notranje zadeve, ki opravlja naloge, določene z zakonom in drugimi predpisi. Policija državljanom zagotavlja varstvo njihovih temeljnih ustavnih pravic in svoboščin ter zaščito drugih vrednot, ki jih štiti pravni red Republike Hrvaške.

Na državni ravni Generalna policijska uprava koordinira in nadzira vse podrejene enote ter tako predstavlja upravni organ v okviru Ministrstva za notranje zadeve. Vodi jo generalni direktor policije (hrv. *glavni ravnatelj policije*), ki hkrati vodi tudi delo policije na vseh organizacijskih ravneh, za svoje delo pa je odgovoren ministru za notranje zadeve (8. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Naloge Generalne policijske uprave so med drugim spremljanje in analiza varnostnih razmer in pojavov, ki prispevajo k nastanku in razvoju kriminalitete, usklajevanje, usmerjanje in nadzor dela policijskih služb, neposredno sodelovanje pri opravljanju nekaterih kompleksnejših nalog v okviru policijskih služb in podobno (15. člen, »Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministerstva unutarnjih poslov«, 2012). Znotraj Generalne

policijske uprave v okviru Kabineta generalnega direktorja policije deluje Služba za nadzor, izboljšanje in razvoj policije (Policija, 2020b), ki spremlja in nadzira učinkovitost ter zakonitost opravljanja policijske dejavnosti.

Na območju Republike Hrvaške so na regionalni ravni za izvajanje policijskih nalog ustanovljene policijske uprave (10. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Delo na policijski upravi vodi načelnik policije – načelnik policijske uprave, ki je za svoje delo odgovoren generalnemu direktorju policije in ministru za notranje zadeve (8. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Njihove naloge so predvsem ocenjevanje varnostnih razmer, predvidevanje verjetnega razvoja varnostnih razmer, ocenjevanje tveganj, opredeljevanje prednostnih nalog, načrtovanje ukrepov ter potrebnih sredstev, na podlagi katerih sprejmejo strateško oceno kot temeljni dokument v okviru policije na regionalni ravni. Policijske uprave usklajujejo, koordinirajo, usmerjajo in nadzirajo delo policijskih postaj ter neposredno izvajajo policijske naloge v svojem obsegu in sodelujejo pri bolj zapletenih nalogah v okviru policijskih postaj (11. člen, »Zakon o policiji«, 2011).

V policijski upravi I. kategorije³ je ustanovljena Služba za zakonitost ravnanja v okviru Kabineta načelnika policijske uprave, medtem ko so v policijskih upravah II. kategorije⁴ ustanovljeni Oddelki za zakonitost ravnanja, policijske uprave III. in IV. kategorije⁵ pa imajo ustanovljena posebna delovna mesta policijskih uslužbencev za preverjanje zakonitosti ravnanja v Kabinetu načelnika posameznih policijskih uprav. Naloge zakonitosti ravnanja se primarno nanašajo na oceno in presojo zakonitosti ravnanja in izvajanja policijskih pooblastil pri vsakodnevem delu, obravnavajo pa se tudi pritožbe in prijave državljanov zoper delo policije (Kralj, 2014).

V okviru policijskih uprav so za neposredno izvajanje policijskih in drugih nalog ustanovljene policijske postaje, katerih območje je razdeljeno na lokalne sektorje, pristojne opazovalne in kontaktne rajone (12. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Delo na policijski postaji vodi načelnik policijske postaje, ki je za svoje delo odgovoren načelniku policijske uprave (8. člen, »Zakon o policiji«, 2011).

³ I. kategorija: Zagrebačka

⁴ II. kategorija: Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Osječko-baranjska, Istarska

⁵ III. kategorija: Dubrovačko-neretvanska, Karlovačka, Sisačko-moslavačka, Šibensko-kninska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska IV. kategorija: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko zagorska, Ličko-senjska, Međimurska, Požeško-slavonska, Varaždinska, Virovitičko-podravska

Delovna mesta pripadnikov policije so klasificirana v tri glavne razrede: vodilni policisti, višji policisti in nižji policisti. Naloge vodilnih policistov so načrtovanje, organiziranje, vodenje in nadziranje delovnih procesov v policiji in usmerjanje, koordiniranje ter nadzor ostalih pripadnikov policije (43. člen, »Zakon o policiji«, 2011).

Sistem nadzora nad delom policije v Republiki Hrvaški je centraliziran, kar izhaja iz same upravne ureditve države. Organizacijo, notranji nadzor in notranjo revizijo poslovnih procesov izvajata policija in Ministrstvo za notranje zadeve, ki hkrati opravlja tudi druge naloge, povezane s podpiranjem operativnih dejavnosti policije. Notranji nadzor se opravlja neposredno na vseh treh organizacijsko-hierarhičnih ravneh. Zunanji nadzor nad delom policije in nad Ministrstvom za notranje zadeve opravlja parlament z zakonodajnimi pristojnostmi, vzpostavljen pa je tudi mehanizem obravnavanja pritožb državljanov, ki ga sestavljajo različni odbori in komisije. Drugi akter izvajanja zunanjega nadzora je Varuh človekovih pravic, ki spremlja zagotavljanje varstva človekovih pravic, pomembne pa so tudi nevladne in mednarodne organizacije, ki prav tako opravljajo nadzorstveno in svetovalno vlogo na tem področju. Pravosodna veja oblasti svoj nadzor izvaja skozi vodenje (pred)kazenskih postopkov, v okviru katerega državna tožilstva usmerjajo delo policije in preiskujejo domnevne kršitve oziroma zlorabe policijskih pooblastil. Vsekakor pa je pomemben dejavnik tudi mnenje javnosti o transparentnosti policijskega dela in njegovi legitimnosti. V nadaljevanju bo sistem nadzora podrobneje predstavljen.

3 Notranji nadzor nad delom policije

Hrvaška policija je, kot že navedeno, organizirana na treh hierarhičnih ravneh. Za operativno delovanje so pod nadzorom policijskih uprav ustanovljene policijske postaje, v okviru katerih se neposredno izvaja opravljanje policijskih in drugih nalog (8. člen, »Zakon o policiji«, 2011), s katerimi lahko policija zagotavlja varnost državljanov in njihovega premoženja ter vseh ustavno zavarovanih vrednot. Za zagotavljanje le-teh imajo pripadniki policije z zakonom določena pooblastila, s katerimi lahko posežejo in omejijo tudi najbolj temeljne človekove pravice in svoboščine (5. člen, »Zakon o policijskim poslovloma i ovlastima«, 2009).

Način izvajanja notranjega nadzora in nadzora nad delom uradnikov in organizacijskih enot predpiše minister s pravilnikom (7. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Notranji nadzor se opravlja neposredno na vseh treh organizacijsko-hierarhičnih ravneh. V enotah lokalne samouprave nadzor nad delom policije opravljajo načelniki policijskih postaj, na regionalni ravni opravljajo nadzor načelniki policijskih uprav in osebe, zadolžene za preverjanje zakonitosti ravnanja. Na državni ravni opravlja nadzor generalni direktor policije, poleg njega pa še Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta generalnega direktorja policije in Služba za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve ter seveda minister za notranje zadeve. K notranjemu nadzoru lahko štejemo tudi mehanizem pritožbe zoper delo policije, ki je vzpostavljen v okviru policije in Ministrstva z notranje zadeve.

3.1 Ministrstvo za notranje zadeve

Ministrstvo za notranje zadeve je ključnega pomena pri zagotavljanju nacionalne varnosti, saj izvaja naloge, povezane s policijo, kriminalistično policijo, mejno policijo, specialnimi enotami policije, upravnimi in strokovnimi zadevami na različnih področjih, inšpekcijskimi dejavnostmi, forenzičnimi preiskavami, raziskavami in strokovnimi interpretacijami preiskav (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2020a).

Na ministrstvu so zaposleni državni uslužbenci in policisti. Različne kategorije delovnih mest imajo zato tudi različne obveznosti in odgovornosti, kar se odraža tudi v vprašanjih o postopkih preverjanja odgovornosti glede pritožb. Status policista je definiran v 2. členu Zakona o policijskih zadevah in pooblastilih (»Zakon o policijskim poslovanjem i ovlastima«, 2009): »Policist je uslužbenec Ministrstva za notranje zadeve in uslužbenec tuje policijske službe, ki je po mednarodnem pravu, tem zakonu in drugih zakonih, pooblaščen za izvajanje policijskih zadev z izvajanjem policijskih pooblastil« ter v 3. členu Zakona o policiji (2011), ki zgornji definiciji dodaja še: »in uslužbenec Ministrstva, ki opravlja naloge, ki so tesno povezane z opravljanjem policijskih nalog«.

Policisti kot državni uslužbenci s posebnimi pooblastili in obveznostmi opravljajo policijske in podobne naloge, medtem ko državni uslužbenci opravljajo druge naloge v pristojnosti ministrstva: upravne, splošne, administrativne, informacijske, načrtovalne, računovodske in podobne naloge (3. člen, »Zakon o policijskim poslovanjem i ovlastima«, 2009).

Kadar obstaja sum, da je policist ali druga oseba, zaposlena na organizacijski enoti Ministrstva za notranje zadeve, ali njim bližja oseba izvršil(a) kaznivo dejanje ali pa je bilo kaznivo dejanje storjeno v prostorih organizacijske enote Ministrstva za notranje zadeve, kriminalistične preiskave ne sme voditi ta ista organizacijska enota ministrstva, razen kadar je storilec zaloten pri izvrševanju kaznivega dejanja ali pa je potrebno takojšnje ukrepanje. V tem primeru bo kriminalistično preiskavo izvedla tista organizacijska enota ministrstva, ki jo bo določil generalni direktor policije. Kadar pa obstaja sum, da je kaznivo dejanje izvršila oseba na položaju vodilnega policista v okviru Generalne policijske uprave, se bo nemudoma odzvalo državno odvetništvo Republike Hrvaške, ki bo odločilo o prevzemu in uvedbi preiskave kaznivega dejanja (11.e člen, »Zakon o policijskim poslovanjem i ovlastima«, 2009).

V okviru Ministrstva za notranje zadeve deluje Kabinet ministra, ki za notranjega ministra opravlja strokovne in administrativne naloge, organizira in opravlja notranji nadzor ter nadzor nad delom uslužbencev, sodeluje z drugimi upravnimi organi in postavlja strateške cilje ter poroča o njihovi izvedbi (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2020b). Kabinet ministra sestavljajo različne službe in oddelki, ki so določeni v 3. členu Uredbe o notranji organizaciji Ministrstva za notranje zadeve (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012). Za izvajanje kontrole in nadzora znotraj same uprave je bila v Kabinetu ministra ustanovljena Služba za notranji nadzor.

3.2 Služba za notranji nadzor

Naloge Službe za notranji nadzor so določene v 5. členu Uredbe o notranji organizaciji Ministrstva za notranje zadeve (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012). Služba za notranji nadzor koordinira in usklajuje izvajanje nadzora nad zakonitostjo, strokovnostjo in etičnostjo dela policistov (in drugih javnih uslužbencev); koordinira in usklajuje nadzor nad obravnavanjem pritožb in prijav državljanov; pripravi dokumentacijo in druge

informacije, potrebne za delo Komisije za pritožbe, in pripravi poročilo za zasedanje komisije.

Služba analizira in spremlja zbiranje podatkov in informacij, ki kažejo na izgubo integritete in nezakonito ravnanje javnih uslužbencev; nadzira, če je treba tudi sodeluje pri usklajevanju s pristojnimi organizacijskimi enotami, ki izvajajo kazenske preiskave zapletenejših kaznivih dejanj, ki jih izvedejo policisti (in drugi javni uslužbenci); sproži in nadzira uvedbo disciplinskega postopka ali neposredno sproži disciplinski postopek proti policistom (in drugim javnim uslužbencem) (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012).

Služba za notranji nadzor analizira tudi stanje poklicne odgovornosti in integritete policistov (in drugih javnih uslužbencev); ugotavlja vzroke nezakonitega, neprofesionalnega in neetičnega ravnanja in vedenja ter v zvezi s tem predlaga preventivne ukrepe; sodeluje z organi državne uprave, sodnimi organi, državnimi tožilstvi, varuhi človekovih pravic, sindikati, organizacijami civilne družbe in državljani in podobno (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012).

Služba zbira informacije o stanju zakonitosti pri izvajanju policijskih pooblastil, kršitvah delovnih pravil, neetičnem, nestrokovnem ali nezakonitem poslovanju in ravnanju; nadzira način vodenja in uporabe predpisanih delovnih evidenc pri pritožbah; pripravi potrebne analize in poročila; koordinira, usmerja in nadzira delo notranjega nadzora v regijskih oddelkih in podobno (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012).

V okviru Službe za notranji nadzor so za izvajanje nalog ustanovljeni še naslednji oddelki, določeni v 5. členu Uredbe o notranji organizaciji Ministrstva za notranje zadeve (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova«, 2012):

- Oddelek za zakonitost,
- Oddelek za koordinacijo, integriteto in prevencijo,
- Oddelek za analitiko in
- Oddelek za notranji in splošni nadzor (Zagreb, Split, Reka in Osijek).

Oddelki so razdeljeni funkcionalno in opravljajo zgoraj opisane naloge.

3.3 Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije

Generalna policijska uprava v okviru Ministrstva za notranje zadeve je organizacijsko na vrhu hierarhične lestvice in koordinira ter nadzira vse policijske enote, ki so ji podrejene. V okviru Generalne policijske uprave deluje posebna notranja organizacijska enota, Kabinet generalnega direktorja policije, ki opravlja svoje naloge v okviru treh oddelkov: Oddelka za strateško mednarodno policijsko sodelovanje, Oddelka za prewencijo in Oddelka za nadzor, izboljšanje in razvoj policije (15. člen, »Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslov«, 2012).

Kabinet glavnega direktorja policije opravlja strokovne in administrativne naloge za generalnega direktorja policije, zlasti nadzorno-režijsko dejavnost organizacijskih enot Generalne policijske uprave in policistov, ter nadzor nad delom policistov. Usklajuje in nadzira preprečevanje kriminalitete ter opravlja naloge protokola, mednarodnega policijskega sodelovanja, izboljšanja policijskega dela in razvoja, opremljanja policije in podobno. Ena od nalog Kabineta je, da vzpostavi osnovne pogoje za pravno pomoč na račun ministarstva policistu, zoper katerega se zaradi uporabe prisilnih sredstev ali drugih dejanj pri opravljanju policijskega dela uvede kazenski postopek ali postopek za povrnitev škode. Kabinet generalnega direktorja policije opredeljuje strateške cilje, razvija in spremlja kazalnike učinkovitosti in uspešnosti, opredeljuje tveganja, spremlja posebne cilje iz strateških načrtov, poroča o uresničevanju zastavljenih ciljev in podobno (16. člen, »Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslov«, 2012).

Uredba o notranji organizaciji Ministrstva za notranje zadeve (»Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslov«, 2012) v 18. členu določa naloge Oddelka za nadzor, izboljšanje in razvoj policije. Oddelek tako: načrtuje, organizira in nadzira delo organizacijskih enot Generalne policijske uprave; nadzira delovne procese, organizacijo dela, načine in oblike sodelovanja med delovnimi in organizacijskimi enotami, pa tudi pravočasnost, kakovost in zakonitost opravljenega dela policije ter spremembe policijskih pooblastil; nadzira reševanje pritožb državljanov in neposredno sodeluje pri reševanju najbolj zapletenih pritožb državljanov zaradi policijskih ukrepov; nadzira in sodeluje pri zbiranju obvestil o dogodkih, v katerih so sodelovali policisti; predlaga ukrepe za izboljšanje policijskega dela in nadzornih dejavnosti; pripravlja poročila o opravljenem nadzoru; razvija osnovne smernice o sistemu razvoja in napredovanja policistov; sodeluje pri nabavi opreme in storitev; vzpostavlja osnovne pogoje za zagotavljanje pravne pomoči policistom, zoper katere

se zaradi uporabe prisilnih sredstev ali drugih dejanj pri opravljanju policijskega dela uvede kazenski postopek ali odškodninski postopek; sodeluje pri pripravi proračuna ministrstva v delu, ki se nanaša na Generalno policijsko upravo; sodeluje pri pripravi zakonov in predpisov s področja policijskega dela in podobno.

Iz zapsanega je razvidno, da se z notranjim nadzorom v okviru Ministrstva za notranje zadeve ukvarjajo:

- službe, oddelki in posamezniki v okviru kabinetov načelnikov posameznih policijskih uprav;
- Služba za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve in
- Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta Generalnega direktorja policije.

Iz tega izhaja, da se nadzor nad delom policije izvaja na vseh treh ravneh delovanja policije.

3.4 Mehanizem pritožbe zoper delo policije (v okviru policije in Ministrstva za notranje zadeve)

K notranjemu nadzoru spada tudi mehanizem pritožbe zoper delo policije, ki je vzpostavljen v okviru policije in Ministrstva za notranje zadeve. Vsaka fizična ali pravna oseba, ki meni, da so bile pri izvajanju policijskih pooblastil z dejanjem ali opustitvijo odgovornosti policista kršene njene pravice ali svoboščine, ima pravico v roku 30 dni vložiti pritožbo na pristojno organizacijsko enoto Ministrstva za notranje zadeve. Pritožbo lahko oseba vложи na pristojno policijsko upravo, če gre za policista policijske uprave, ali na sedež organizacijske enote Ministrstva za notranje zadeve, če gre za policista na ministrstvu. Pritožbo je mogoče vložiti tudi pri Službi za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve, ki pritožbo nad delom policista odstopi pristojni policijski upravi ali sedežu druge organizacijske enote ministrstva. Pritožnik prejme obvestilo o sprejetih ukrepih v 30 dneh od datuma prejema pritožbe (Središnji državni portal, 2020). Če pritožnik z odgovorom ni zadovoljen, lahko vложи pritožbo pri Službi za notranji nadzor, ki bo spis pregledala in po potrebi opravila dodatna preverjanja ter pritožnika obvestila o vsem storjenem in ugotovljenem v 30 dneh. Pritožnik ima v roku 15 dni od prejema odgovora

pravico vložiti pritožbo na odgovor Službe za notranji nadzor, ki prejeto pritožbo skupaj s spisom pošlje pristojni komisiji za pritožbe (Središnji državni portal, 2020).

4 Zunanji nadzor nad delom policije

Zunanji nadzor nad delom policije se na Hrvaškem zagotavlja prek pravosodnih organov in disciplinskega sodišča, parlamenta, Varuha človekovih pravic in komisij za pritožbe. Stanje človekovih pravic v Republiki Hrvaški spremljajo in vrednotijo tudi nevladne organizacije za varstvo človekovih pravic, pri čemer je razumljivo, da velik obseg dela teh organizacij predstavlja spremljanje in ugotavljanje (ne)pravilnosti v delovanju policije (Rajko, 2000). Poleg nevladnih organizacij tovrstno vrednotenje dela policije izvajajo še mednarodne organizacije in nekateri drugi subjekti, ki izvajajo neodvisen in nepristranski nadzor ter s tem krepijo zaupanja javnosti v delo policije. Mednje lahko uvrstimo vladni Urad za človekove pravice in pravice narodnih manjšin in parlamentarni Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin

4.1 Pravosodni organi in disciplinsko sodišče

Državni odvetnik in sodišča igrajo pomembno vlogo pri nadzoru v kazenskih postopkih. Državni odvetnik odloča o vložitvi tožbe zoper kršitelja po 174. členu Zakona o kazenskem postopku (»Zakon o kaznem postopku [ZKP]«, 2008), izvaja preiskovalne dejavnosti na pooblastilo sodnika po 193. členu ZKP, zbira obvestila in dokaze po drugem odstavku 174. člena ZKP itd., preiskovalni sodnik pa odloča o izločitvi policistov iz določenih ukrepov na podlagi 41. člena ZKP, opravlja odločitve ustavnega sodišča glede začasnih ukrepov po 182. členu ZKP itn.

V primeru zlorabe policijskih pooblastil ali drugih kršitev se v hrvaškem pravnem redu ugotavlja tako kazenska oziroma prekrškovna kot tudi disciplinska odgovornost kršitelja, če dejanje predstavlja kršitev kazenskega prava in hkrati tudi kršitev službene dolžnosti (93. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Kazenska oziroma prekrškovna in disciplinska odgovornost policijskih uslužbencev sta dva različna tipa odgovornosti; ugotavljata se pred različnimi sodnimi organi z različnimi preiskovalnimi dejanji in postopki, z možnostjo koriščenja različnih pravnih sredstev, za ugotovljene kršitve pa so predvidene tudi različne sankcije.

Državno odvetništvo ima pomembno vlogo pri izvedbi neodvisne in učinkovite preiskave zlorabe policijskih pooblastil. Ob pregledu zahtevka pritožnika o morebitnem oškodovanju se državno odvetništvo odloči, ali bo začelo preiskavo, s katero bo ugotovilo, ali je policist v postopku prekoračil svoja pooblastila in ali ima ta kršitev znake kaznivega dejanja ali prekrška, ki se preganja po uradni dolžnosti. Prijavo na državno odvetništvo lahko poda vsak državljan, ki meni, da so mu bile z uporabo prisilnih sredstev kršene njegove ustavno določene človekove pravice in temeljne svoboščine (Ombudsman, 2020a).

Za ugotavljanje kazenske odgovornosti so pristojna kazenska sodišča, disciplinsko odgovornost pa ugotavlja disciplinsko sodišče (prvostopenjsko in drugostopenjsko), ki deluje v okviru Ministrstva za notranje zadeve, njegovi zaposleni pa organizacijsko spadajo pod ministrstvo in svojo funkcijo opravljajo profesionalno (99. člen, »Zakon o policiji«, 2011). Disciplinska sodišča delujejo v okviru Službe za disciplinsko odgovornost in imajo status neodvisnega, strokovnega in nepristranskega organa.

Disciplinski postopek zoper policista v primeru lažjih kršitev službenih dolžnosti se začne na predlog nadrejenega policista, v primeru težjih kršitev pa na predlog ministra za notranje zadeve. Postopek za ugotovitev lažje kršitve vodi minister za notranje zadeve ali pristojni nadrejeni policist, postopek za ugotavljanje težje kršitve pa vodi disciplinsko sodišče (97. člen, »Zakon o policiji«, 2011).

4.2 Parlament

Hrvaški parlament (hrv. *sabor*) vpliva na policijsko delo z ustvarjanjem zakonodajnih okvirov, s predlaganjem zakonov, z avtentičnimi razlagami in podobno. Po vrsti dela nekateri Odbori hrvaškega parlamenta nadzirajo delo Ministrstva za notranje zadeve, prejemajo pritožbe državljanov, ustanavljajo razne organe, kot so Komisija za notranje zadeve in nacionalno varnost, Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin ter Odbor za peticije in pritožbe (Rajko, 2000).

Parlamentarni nadzor se na temeljni ravni udejanja na podlagi 4. členu Zakona o policiji (2011), ki določa, da mora minister za notranje zadeve hrvaškemu parlamentu vsaj enkrat letno predložiti pisno poročilo o dejavnostih policije (podatke o delu, stanju in načinu izvrševanja prava), parlamentarnemu Odboru za notranjo politiko in nacionalno varnost pa pogosteje, na njihovo zahtevo in za

posamične zadeve. Pomemben kazalnik nadzora je tudi državni proračun, namenjen delovanju policije (Rajko, 2000).

Ustava Republike Hrvaške v členih 70–92 ureja pristojnosti in organizacijo hrvaškega parlamenta. Z vidika nadzora nad delovanjem Ministrstva za notranje zadeve velja izpostaviti 80. člen, ki ureja pristojnosti parlamenta, 85. člen, ki ureja poslanska vprašanja in interpelacijo, ter 87. člen, ki parlamentu priznava možnost pooblastiti vlado za sprejem uredb iz njegove pristojnosti.

Nadzor nad delom policije je zagotovljen tudi prek sistema parlamentarnih delovnih teles. Delovno telo razpravlja o predlogih in spodbudah za sprejemanje zakonov in drugih aktov ter o drugih vprašanjih, ki so v pristojnosti parlamenta. V okviru svojega področja spremlja delo vlade in drugih organov, katerih delo v skladu z ustavo in zakonom nadzoruje parlament. Delovno telo poleg tega obravnava poročila organov in institucij, ki jih na podlagi zakona predložijo parlamentu. Po zaključeni razpravi zavzame stališče, v katerem določa predloge aktov in poroča parlamentu (Hrvatski sabor, 2020a).

Parlament ima več kot trideset delovnih teles. Tista, ki so ključna pri zagotavljanju nadzora nad delom policije, so Odbor za notranjo politiko in nacionalno varnost, Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin, Odbor za peticije in pritožbe ter Odbor za finance in državni proračun (Hrvatski sabor, 2020b). Hrvaški parlament lahko ustanovi preiskovalne komisije za katero koli zadevo javnega pomena (Hrvatski sabor, 2020c).

4.3 Varuh človekovih pravic

Varuh človekovih pravic (hrv. *pučki pravobranitelj*) v okviru svojih pooblastil izvaja zunanji nadzor nad delom policije v Republiki Hrvaški. Na lastno pobudo obravnava posamezne primere kršitev spoštovanja temeljnih pravic državljanov, ki jih izvedejo organi državne uprave (vključno s policijo), organi z javnimi pooblastili ali posamezniki, zaposleni v teh organih, kadar opravljajo naloge iz svoje pristojnosti. Zakon o Varuhu človekovih pravic (»Zakon o pučkom pravobranitelju«, 2012) v 11. členu ureja obveznost organov državne uprave, da sodelujejo z Varuhom človekovih pravic in na njegovo zahtevo predložijo poročila in odgovarjajo na vprašanja.

Varuh človekovih pravic je pristojen tudi za obravnavanje pritožb posameznikov nad delom policije. Po prejeti pritožbi odredi preiskavo, pri kateri morajo državni organi po potrebi zagotoviti vso potrebno dokumentacijo, ki jo Varuh potrebuje. Varuh človekovih pravic ni disciplinski organ, temveč lahko poda le mnenja, priporočila in opozorila pristojnemu organu, po potrebi pa lahko poročilo o ugotovljenih dejstvih predstavi hrvaškemu parlamentu (Byrne in Priestley, 2015).

V poročilu dejavnosti za leto 2019 je Varuh človekovih pravic na podlagi pritožb ali na lastno pobudo ukrepal v 122 primerih, povezanih z opustitvami pri opravljanju policijskih nalog, neprofesionalnim in neetičnim vedenjem do državljanov, ter v primerih prekoračitve pooblastil v postopkih, povezanih z uporabo fizične sile in posledično z odvzemom prostosti (Ombudsman, 2020b).

4.4 Komisija za pritožbe

Ko pritožnik, kljub dvostopenjskemu notranjemu pritožbenemu postopku in nadzoru, meni, da policijska uprava in Služba za notranji nadzor nista pravilno ugotovili vseh dejstev, se lahko na odgovor slednje pritoži, nato pa se za ta namen sestane komisija za pritožbe (v nadaljevanju: komisija).

Komisija, ki ima sedež na Ministrstvu za notranje zadeve, je pristojna za obravnavanje pritožb v primerih, povezanih z delom policije na sedežu ministrstva. Komisije, ki delujejo v policijskih upravah, pa so pristojne za obravnavanje pritožb zoper delo policistov policijskih uprav (12. člen, »Pravilnik o načinu rada i postovanja po pritužbama te radu povjerenstva za rad po pritužbama«, 2015).

Komisijo s sedežem na Ministrstvu za notranje zadeve sestavlja 9 predstavnikov javnosti, ki jih imenuje in razrešuje hrvaški parlament na predlog Odbora za človekove pravice in pravice narodnih manjšin. Odločitev komisije se vroči pritožniku, generalnemu direktorju policije, ministrstvu in osebi, odgovorni za začetek disciplinskega postopka zoper policista, na katerega se pritožba nanaša (5.c člen, »Zakon o policiji«, 2011).

Z delovanjem komisije s sedežem na Ministrstvu za notranje zadeve in komisij, ki delujejo v policijskih upravah, naj bi bil zagotovljen državljanski nadzor nad delom policije, vendar se je izkazalo, da je bilo v preteklosti delo komisij neučinkovito in opravljeno s pomanjkljivimi preiskavami in naslanjanjem na informacije, ki jih je

posredovala policija sama. Poleg tega odločitve tega telesa niso bile obvezujoče (Byrne in Priestley, 2015).

Franulović in Staničić (2018) ugotavljata, da je veljavna zakonodaja povzročila popolno izginotje državljanskega nadzora nad delom policije, saj komisije v praksi ne delujejo, pritožbe državljanov pa rešujejo organi v okviru Ministrstva za notranje zadeve. Organi državljanskega nadzora (komisije) sicer imajo pravno podlago za delovanje v Zakonu o policijskih zadevah in pooblastilih (2009) in Zakonu o policiji (2011), vendar zaradi pomanjkanja interesa potencialnih kandidatov za člane komisij v resnici ni bil oblikovan. Hrvaški parlament je v začetku leta 2020 imenoval člane komisije s sedežem na Ministrstvu za notranje zadeve za štiriletni mandat, ki bodo obravnavali pritožbe državljanov glede dela organov ministrstva za notranje zadeve, o upravičenosti pritožb pa bo obveščal Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin ter Ministrstvo za notranje zadeve (Ivandić, 2020).

4.5 Urad in odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin

Vlada skladno s 27. členom Zakona o vladi (2011) za opravljanje strokovnega dela ustanavlja urade, med katerimi je za nadzor nad delom policije odgovoren Urad za človekove pravice in pravice narodnih manjšin (hrv. *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*).

Vizija urada je izboljšati celoten sistem zaščite in spodbujanja človekovih pravic ter pravic narodnih manjšin v Republiki Hrvaški preko učinkovitega in sistematičnega izvajanja državnih programov, načrtov, strategij, akcijskih načrtov, ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin in mednarodnih dokumentov, ozaveščanja javnosti in preprečevanja zločinov iz sovraštva, katerih namen je izboljšati zaščito človekovih in manjšinskih pravic.

V okviru parlamenta deluje Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin (hrv. *Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*). V njegove pristojnosti spadajo naloge ugotavljanja in spremljanja izvajanja politike. V postopku sprejemanja zakonov in drugih predpisov pa ima odbor pravice in dolžnosti matičnega delovnega telesa na področjih, povezanih z:

- izvajanjem ratificiranih mednarodnih aktov, ki urejajo varstvo človekovih pravic – načelna vprašanja, predlogi in mnenja glede izvajanja določb Ustave Republike Hrvaške o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah;
- uresničevanjem in varstvom človekovih pravic in svoboščin;
- uresničevanjem pravic narodnih manjšin, določenih z ustavo Republike Hrvaške in zakoni, ter predlaganjem ukrepov za uresničevanje teh pravic;
- meddržavnimi sporazumi in programi mednarodnega kulturnega, izobraževalnega in drugega sodelovanja, kadar je to v interesu nekaterih narodnih manjšin v Republiki Hrvaški in hrvaških manjšin v evropskih državah, ter
- financiranjem nekaterih potreb narodnih manjšin – druge naloge, določene s tem poslovníkom.

Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin pri svojem delu sodeluje z znanstvenimi in strokovnimi ter vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki delujejo na področju varstva človekovih in etničnih pravic, z ustreznimi delovnimi telesi parlamentov drugih držav ter s tujimi in mednarodnimi organi, ki delujejo na področju varstva človekovih in etničnih pravic. Odbor za človekove pravice in pravice narodnih manjšin sodeluje z delovnimi telesi, pristojnimi za peticije in pritožbe, ter z drugimi delovnimi telesi parlamenta in obravnava vprašanja v okviru teh delovnih teles, če meni, da so pomembna za zaščito teh pravic. Preko Odbora parlament izvaja zunanji nadzor nad delom policije (Hrvatski sabor, 2020d).

4.6 Svet za državljanski nadzor varnostno-obveščevalnih agencij

V Republiki Hrvaški je ena od oblik državljanskega nadzora nad policijo tudi nadzor, ki ga izvaja Svet za državljanski nadzor varnostno-obveščevalnih agencij (hrv. *Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija*). Svet ima šest članov, ki jih imenuje hrvaški parlament. Obseg njihovega dela in pristojnosti je opredeljen v Zakonu o varnostno-obveščevalnem sistemu Republike Hrvaške (»Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost«, 2014). Določba tretjega odstavka 2. člena zakona določa, da delo varnostno-obveščevalnih agencij nadzorujejo hrvaški parlament, predsednik Republike Hrvaške, vlada Republike Hrvaške, Urad Sveta za nacionalno varnost ter Svet za državljanski nadzor varnostnih in obveščevalnih agencij (Hrvatski sabor, 2020e).

Hrvaški parlament nadzoruje varnostno-obveščevalne agencije neposredno in preko odbora hrvaškega parlamenta, pristojnega za nacionalno varnost, ter Sveta za državljanski nadzor varnostno-obveščevalnih agencij. Hrvaški parlament je torej poleg neposrednega parlamentarnega nadzora, ki ga izvaja stalno delovno telo parlamenta, ustanovil tudi Svet za državljanski nadzor varnostno-obveščevalnih agencij, in sicer za »izvajanje državlanskega nadzora nad delom varnostno-obveščevalnih agencij«. Republika Hrvaška je s tem omogočila sodelovanje državljanov pri nadzoru tistih delov državnega sistema, ki so zaradi potreb nacionalne varnosti pooblašteni za uporabo posebnih ukrepov in postopkov (Hrvatski sabor, 2020e).

Svet spremlja zakonitost dela varnostnih služb, spremlja in nadzira izvajanje ukrepov tajnega zbiranja podatkov, ki omejujejo ustavne človekove pravice in temeljne svoboščine ter zbrane informacije in podatke v obliki obvestil posreduje Svetu za nacionalno varnost, predsedniku parlamenta, predsedniku parlamentarnega Odbora za nacionalno varnost in direktorjem varnostno-obveščevalnih agencij. (Hrvatski sabor, 2020e).

5 Zaključek

Policija ima z zakonom določena pooblastila, ki ji omogočajo uspešno in učinkovito opravljanje nalog, kot so varovanje državljanov in njihovega premoženja, zagotavljanje javnega reda in miru, preprečevanje in preiskovanje kriminalitete in podobno. Ker lahko policija s policijskimi pooblastili hitro poseže v človekove pravice, mora biti vsaka uporaba le-teh strokovna, zakonita in sorazmerna, država pa mora zagotoviti ravnotežje med zagotavljanjem varnosti državljanov in posegi v človekove pravice. Da bi preprečili nestrokovne in nelegitimne posege v človekove pravice, neetično ravnanje in zlorabo policijskih pooblastil, je nujno potrebno, da ima država vpeljan mehanizem nadzora nad delom policije. Nadzor mora biti notranji in zunanji. Da je zagotovljena določena mera strokovnosti in legitimnosti, mora nadzor vključevati tako strokovnjake kot javnost.

V Republiki Hrvaški so naloge in pooblastila policije določeni v Zakonu o policiji (2011) ter Zakonu o policijskih zadevah in pooblastilih (2009). V svoj pravni red ima vpeljan centraliziran sistem nadzora nad delom policije. Notranji nadzor se izvaja neposredno na vseh organizacijsko-hierarhičnih ravneh, opravljajo pa ga tudi pristojni organi v okviru Ministrstva za notranje zadeve. Služba za notranji razvoj v

okviru Kabineta ministra za notranje zadeve, Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta generalnega direktorja policije ter službe, oddelki in posamezniki v okviru kabinetov načelnikov posameznih policijskih uprav so ključni akterji pri zagotavljanju notranjega nadzora nad delom policije. Zunanji nadzor nad delom policije izvajajo odbori in komisije za pritožbe, hrvaški parlament, vlada, Varuh človekovih pravic, pravosodni organi ter mednarodne in nevladne organizacije, ki spremljajo spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi ter vrednotijo delo policije.

Organi, ki izvajajo notranji nadzor v okviru Ministrstva za notranje zadeve, naj bi delovali strokovno in neodvisno, vendar bi status dejanske neodvisnosti v očeh javnosti pridobili le, če ne bi delovali v ustroju Ministrstva za notranje zadeve. Na področju zunanjega nadzora ima poleg Varuha človekovih pravic pomembno mesto tudi državljanski nadzor nad delom policije v obliki delovanja komisije za pritožbe s sedežem na Ministrstvu za notranje zadeve in komisijah za pritožbe v okviru policijskih uprav, vendar se ta oblika nadzora za zdaj ni izkazala za dejansko funkcionalno. Parlament je v začetku leta 2020 na novo imenoval člane komisije za pritožbe s sedežem na Ministrstvu za notranje zadeve, zato lahko javno oceno njihovega dela pričakujemo v tekočem letu. Če se bo komisija končno izkazala za uspešno in učinkovito, bo s tem dvignila raven nepristranskosti, neodvisnosti in legitimnosti nadzora ter s tem okrepila zaupanje državljanov v njeno delo in v delo policije ter posledično v učinkovitost pravne države.

Literatura

- Byrne, J. in Priestley, W. (2015). *Police oversight mechanisms in the Council of Europe member states*. Strassbourg: Council of Europe. Pridobljeno na <https://rm.coe.int/police-oversight-mechanisms-in-the-council-of-europe-member-states/168073dd36>
- Central Intelligence Agency [CIA]. (2019). *The world factbook – Croatia*. Pridobljeno na <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/hr.html>
- Europol. (2020). *Member states – Croatia*. Pridobljeno na <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/member-states/croatia>
- Franulović, D. in Staničić, F. (2018). Povjerenstvo za rad po pritužbama u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske – od svijetlog primjera civilnog nadzora nad radom policije do nestanka? V *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* (str. 1013–1038). Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci. Pridobljeno na <https://hrcak.srce.hr/zbornik-pfsr>
- Hrvatski sabor. (2020a). *O saboru – Ustrojstvo sabora*. Pridobljeno na <https://www.sabor.hr/hr/o-saboru/ustrojstvo-sabora>
- Hrvatski sabor. (2020b). *Radna tjela – Odbori i povjerenstva*. Pridobljeno na <https://www.sabor.hr/hr/radna-tjela/odbori-i-povjerenstva>
- Hrvatski sabor. (2020c). *Radna tjela*. Pridobljeno na <https://www.sabor.hr/hr/radna-tjela>

- Hrvatski sabor. (2020d). *Radna tijela – Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*. Pridobljeno na <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/odbor-za-ljudska-prava-i-prava-nacionalnih-manjina-9-saziv>
- Hrvatski sabor. (2020e). *Početna – Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija*. Pridobljeno na <https://www.sabor.hr/hr/vijece-za-gradanski-nadzor-sigurnosno-obavjestajnih-agencija-9-saziv>
- Ivandić, I. (28. 2. 2020). Sabor imenovao Povjerenstvo za rad po pritužbama MUP-a. *Tportal.hr*. Pridobljeno na <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sabor-imenovao-povjerenstvo-za-rad-po-prituzbama-mup-a-20200228>
- Kralj, Ž. (2014). Unutarnja kontrola i nadzor policije. *Policija i sigurnost*, 23 (1/2014), 73–81. Pridobljeno na <https://hrcak.srce.hr/126110>
- Ministarstvo unutarnjih poslova. (2020a). *O ministarstvu*. Pridobljeno na <https://mup.gov.hr/o-ministarstvu/387>
- Ministarstvo unutarnjih poslova. (2020b). *Kabinet ministra*. Pridobljeno na <https://mup.gov.hr/o-nama-9/ustroj/kabinet-ministra/281606>
- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. (2020). *Lokalna i područna (regionalna) samouprava*. Pridobljeno na <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanija-gradova-i-opcina/846>
- Ombudsman. (2020a). *Analiza: Policijska uporaba sredstava prisile – propisi i kontrola*. Pridobljeno na <https://www.ombudsman.hr/hr/analiza-policijska-uporaba-sredstava-prisile-pravila-i-kontrola/>
- Ombudsman. (2020b). *Izješće pučke pravobraniteljice za 2019*. Zagreb: Pučki pravobranitelj. Pridobljeno na <https://www.ombudsman.hr/hr/download/izvjesece-pucke-pravobraniteljice-za-2019-godinu/?wpdmurl=7580&refresh=5f64d24fce731600442959>
- Orlović, A. (2013). Zakonsko-normativni zahtjevi vođenja u hrvatskoj policiji. V J. Taradi (ur.), *Menadžment i sigurnost* (str. 365–377). Zagreb: Hrvatsko društvo inženjera sigurnosti. Pridobljeno na <https://drive.google.com/file/d/18Jj05EaZ6wF-NstyddhWIFEmQxfVcH4S/view>
- Policija. (2020b). *Ustroj – Ured glavnog ravnatelja policije*. Pridobljeno na <https://policija.gov.hr/ured-glavnog-ravnatelja-policije/413>
- Pravilnik o načinu rada i postupanja po pritužbama te radu povjerenstava za rad po pritužbama [Pravilnik o načinu dela in obravnavi pritožb ter delu komisij s pritožbami]. (2015). *Narodne novine*, (78/2015). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2015_07_78_1515.html
- Rajko, A. (2000). Nadzor nad tijelima unutarnjih poslova. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 2 (1), 122–155. Pridobljeno na <https://hrcak.srce.hr/197744>
- Središnji državni portal. (2020). *Kako se žaliti na rad policijskog službenika*. Pridobljeno na <https://www.gov.hr/moja-uprava/pravna-drzava-i-sigurnost/prijava-i-pohvala-drzavnih-sluzbenika/kako-se-zaliti-na-rad-policijskog-sluzbenika/1644>
- Uredba o unutarnjem ustrojstvu ministarstva unutarnjih poslova [Uredba o notranji organizaciji Ministrstva za notranje zadeve]. (2012, 2013, 2014, 2015, 2017, 2018, 2019). *Narodne novine*, (70/12, 140/13, 50/14, 32/15, 11/17, 129/17, 5/18, 66/18, 109/18, 24/19, 79/19). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_06_70_1670.html
- Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost. (2014). *O nama – građanski nadzor*. Pridobljeno na <https://www.uvns.hr/hr/o-nama/gradjanski-nadzor>
- Ustav Republike Hrvatske [Ustava Republike Hrvatske]. (1990). *Narodne novine*, (56/1990). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_12_56_1092.html
- Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj [Zakon o ozemlju županij, mest in občin v Republiki Hrvatski]. (2006, 2007, 2010, 2013, 2015). *Narodne novine*, (86/06, 125/06, 16/07, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1992_12_90_2333.html
- Zakon o policiji [Zakon o policiji]. (2011, 2012, 2014, 2015, 2016, 2019). *Narodne novine*, (34/11, 130/12, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_34_762.html

- Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima [Zakon o policijskih zadavah in pooblastilih]. (2009, 2014, 2019). *Narodne novine*, (76/09, 92/14, 70/19). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_76_1835.html
- Zakon o vladi Republike Hrvatske [Zakon o vladi Republike Hrvaške]. (2011, 2014, 2016, 2018). *Narodne novine*, (150/11, 119/14, 93/16, 116/18). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_12_150_3084.html
- Zakon o kaznenom postupku [Zakon o kazenskom postupku]. (2008, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2017, 2019). *Narodne novine* (152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19). Pridobljeno na <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>
- Zakon o pučkom pravobranitelju [Zakon o varuhu človekovih pravic]. (2012). *Narodne novine*, (76/12). Pridobljeno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_76_1761.html